

ผลการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock แผนกหอผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

นางนิรันดร เทียนรังษี
โรงพยาบาลวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบอัตราการเสียชีวิต และผลลัพธ์ด้านกระบวนการรักษาก่อนและหลังใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock ที่แผนกหอผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลวานรนิวาส กลุ่มตัวอย่างคือพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 17 คน และผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock จำนวน 44 คน แบ่งเป็น กลุ่มควบคุมที่ให้การพยาบาลตามปกติ จำนวน 22 คน และกลุ่มทดลองที่ใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock จำนวน 22 คน เก็บข้อมูลเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน 2564 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบสอบถามสำหรับพยาบาลได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วย Septic shock 2) แบบเก็บรวบรวมข้อมูลด้านผลลัพธ์การพยาบาล 3) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือแนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วย Septic shock การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบข้อมูลผลลัพธ์ด้านกระบวนการรักษาระหว่างกลุ่มโดยใช้สถิติ Independent t-test และอัตราการเสียชีวิตเปรียบเทียบโดยใช้อัตราส่วนร้อยละ ผลการศึกษาเป็นดังนี้

ผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock กลุ่มควบคุมได้รับการดูแลแบบภาวะวิกฤติร้อยละ 72.7 และกลุ่มทดลองพบว่าเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 100 อัตราการเสียชีวิตของในกลุ่มควบคุมพบร้อยละ 4.5 แต่ไม่พบอัตราการเสียชีวิตในกลุ่มทดลอง นอกจากนี้ยังพบว่าระยะเวลาเฉลี่ยที่ผู้ป่วย Septic shock ได้เข้ารับการดูแลแบบภาวะวิกฤติที่แผนกหอผู้ป่วยหนักในกลุ่มควบคุมเท่ากับ 116.3 นาที (S.D.=59.3 นาที) ส่วนในกลุ่มทดลองพบว่าระยะเวลาเฉลี่ยลดลงเป็น 105.2 นาที (S.D.= 42.1 นาที) และด้านจำนวนวันนอนเฉลี่ยที่หอผู้ป่วยหนักในกลุ่มควบคุมเท่ากับ 3.4 วัน (S.D.=1.4 วัน) ส่วนกลุ่มทดลองเท่ากับ 2.9 วัน (S.D.=1.2 วัน) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการรักษากลุ่มควบคุมเท่ากับ 25,875.91 บาท (S.D.=17,024.63 บาท) ส่วนกลุ่มทดลองเท่ากับ 22,134.11 บาท (S.D.=11,688.10 บาท) เมื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ด้านกระบวนการรักษาระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองพบว่าไม่แตกต่างกันทั้งตัวแปรด้านระยะเวลาเฉลี่ยที่ผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock ได้รับการดูแลแบบภาวะวิกฤติ จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่าใช้จ่ายในการรักษา และพบว่าพยาบาลวิชาชีพพึงพอใจต่อการใช้แนวปฏิบัติอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด (\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.62)

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วย Septic shock ทำให้การพยาบาลผู้ป่วย Septic shock มีคุณภาพมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ป่วยปลอดภัย

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติการพยาบาล, ภาวะช็อกจากการติดเชื้อในกระแสเลือด, งานหอผู้ป่วยหนัก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด (Sepsis) เป็นกลุ่มอาการติดเชื้อในกระแสเลือด (Sepsis syndrome) ที่มีพยาธิสภาพซับซ้อนและคุกคามต่อชีวิตที่ส่งผลให้มีอัตราการเสียชีวิตสูงสุด 1 ใน 5 ของอัตราการเสียชีวิตทั่วโลก โดยพบว่าผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือดจำนวน 20-30 ล้านรายทั่วโลกและทุก 1 ชั่วโมงจะมีผู้ป่วยเสียชีวิตด้วยภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดจำนวน 1,000 คน หรือ 24,000 คนต่อวัน นับเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตลำดับต้นๆของประชากรทั่วโลก และในประเทศไทยพบอัตราการเสียชีวิตของผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด ปี พ.ศ. 2557 – 2559 จำนวน 65.3, 66.4 และ 68.2 ต่อแสนประชากรตามลำดับ²

ภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดเป็นภาวะที่เกิดขึ้นจากปฏิกิริยาตอบสนองของร่างกาย (Systemic inflammatory response syndrome หรือ SIRS) ต่อการอักเสบร่วมกับการติดเชื้อซึ่งบางครั้งผู้ป่วยที่มาตรวจอาจพบเพียงอาการแสดง 2 ใน 4 อย่างของภาวะ SIRS หากหาสาเหตุของการติดเชื้อไม่ได้หรือละลายจะทำให้โรคดำเนินต่อไปจนทำให้เกิดอาการที่แสดงถึงการติดเชื้อในกระแสเลือดที่รุนแรงขึ้น จนเกิดอวัยวะเสียหายที่อย่างน้อยหนึ่งแห่งขึ้นไป (Severe sepsis) ต่อมาระบบไหลเวียนเลือดในร่างกายจะไม่เพียงพอจนเกิดภาวะช็อก (Septic shock) แม้จะได้รับการแก้ไขโดยให้สารน้ำทดแทนแล้วและทำให้เกิดหลายระบบในร่างกายทำงานล้มเหลว (Multiple organ failure) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดแบบภาวะวิกฤตภายใน 3 ชั่วโมง เพื่อลดความรุนแรงและป้องกันการเสียชีวิตจากภาวะ Septic shock³

Septic shock เป็นภาวะฉุกเฉินและวิกฤติ มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและอัตราการตาย กิจกรรมการพยาบาลมีความสำคัญเริ่มตั้งแต่การประเมินอาการผู้ป่วย (Health assessment) ให้ได้อย่างรวดเร็ว รายงานแพทย์เพื่อให้ได้รับการวินิจฉัย (Early diagnosis) การช่วยเหลือเบื้องต้นอย่างรวดเร็ว (Initial resuscitation) ได้แก่ การให้ยาปฏิชีวนะและสารน้ำทดแทน พร้อมทั้งประเมินอาการผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด อาทิเช่น ระดับความรู้สึกตัว สัญญาณชีพ ความอึดตัวของออกซิเจนในเลือด ปริมาณปัสสาวะที่ออกเพื่อประเมินการทำงานของไต หลังจากนั้นการกำจัดและควบคุมตำแหน่งที่สงสัยว่าเป็นสาเหตุ ร่วมกับการรักษาอื่นๆ ได้แก่ การบริหารยาเพื่อเพิ่มความดันโลหิต การให้ Corticosteroid การติดตามประเมินระดับน้ำตาลในเลือด การให้เลือดหรือส่วนประกอบของเลือดตามแผนการรักษา หากพยาบาลสามารถให้การพยาบาลและดูแลด้วยความรวดเร็ว ภาวะแทรกซ้อนต่างๆ เช่น ภาวะไตวาย อัตราการเสียชีวิตก็จะลดลงได้ ดังนั้นการให้การพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock จำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ และปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับสหวิชาชีพ ในการควบคุมการติดเชื้อ รวมทั้งการติดต่อประสานงานที่ดี จึงจะทำให้การดูแลผู้ป่วยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้⁴

การใช้แนวปฏิบัติทางการพยาบาลมาใช้ในการดูแลผู้ป่วยทำให้พยาบาลสามารถตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมทางการพยาบาลตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ป่วย⁵ มีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด ซึ่งพบว่าทำให้อัตราการเสียชีวิตจากการติดเชื้อในกระแสเลือดลดลง⁶ และความรุนแรงของอวัยวะที่ล้มเหลวลดลง⁷ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่พบว่าพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock ได้ทุกครั้ง มีความพึงพอใจต่อการนำแนวปฏิบัติไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด⁸ จะเห็นได้ว่าการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลในผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock นั้นทำให้การปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยมีคุณภาพมากขึ้น

สำหรับสถานการณ์ของโรงพยาบาลวชิรพยาบาลเกี่ยวกับอัตราการเสียชีวิตจากภาวะ Septic shock ที่เข้ารับการรักษาใน ปี 2561 – 2563 คิดเป็นร้อยละ 17.8, 6.7 และ 9.9 ตามลำดับ ส่วนอัตราการได้รับการดูแลแบบภาวะวิกฤตของ Septic shock ภายใน 3 ชั่วโมง ปี 2561 – 2563 ร้อยละ 55.0, 84.6 และ 92.8 ตามลำดับ จากสถิติจะเห็นได้ว่าในระยะ 3 ปีที่ผ่านมาแนวโน้มความครอบคลุมในการดูแลแบบภาวะวิกฤติ

ผู้ป่วย Septic shock มีมากขึ้น นั้นแสดงให้เห็นว่าผู้ป่วย Septic shock รอดชีวิตในช่วง 3 ชั่วโมงแรก และเข้ารับการรักษาที่หอผู้ป่วยหนักมากขึ้น ยอดผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock ที่ได้เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยหนักตั้งแต่ปี 2561 – 2563 เท่ากับ 211, 131 และ 138 ราย ซึ่งผู้ป่วยทุกรายจำเป็นต้องได้รับการดูแลแบบ Close observe เนื่องจากหลังให้สารน้ำตามเกณฑ์แล้ว ความดันโลหิตยังต่ำ ต้องให้ยา Vasopressor มีการเปลี่ยนแปลงสตีสมป์ชัญญะ เช่น สับสน มึนงง ท้องเสีย คลื่นไส้ และอาเจียนอย่างแรง มีการเปลี่ยนแปลงของสัญญาณชีพ ปัสสาวะออกน้อยกว่า 0.5 มิลลิลิตร/กิโลกรัม/ชั่วโมง ประกอบกับผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock ต้องรับไว้รักษาในโรงพยาบาลในขณะที่จำนวนเตียงที่รับผู้ป่วยมีไม่เพียงพอ จึงทำให้การตรวจวินิจฉัยและนอนรักษาในหอผู้ป่วยหนัก ต้องใช้เวลานานขึ้นเนื่องจากผู้ป่วย Severe sepsis และ Septic shock มีอัตราการเสียชีวิตสูง ประกอบกับโรงพยาบาลวชิรพยาบาลได้เปิดให้บริการแผนกหอผู้ป่วยหนักเป็นเวลา 6 ปี ซึ่งนับว่าเป็นเวลาไม่นาน แม้ว่าพยาบาลวิชาชีพผู้ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนักผ่านการอบรมหลักสูตรเฉพาะทางมาแล้ว แต่ยังคงมีความจำเป็นในการฝึกทักษะการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock แบบนางานให้มีความชำนาญมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะหัวหน้างานหอผู้ป่วยหนักได้ร่วมกับทีมพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนักโรงพยาบาลวชิรพยาบาล จัดทำแนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock ขึ้น และสนใจศึกษาผลการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock เพื่อใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการพัฒนาคุณภาพบริการ อันจะส่งผลให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลที่ดี มีความปลอดภัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อเปรียบเทียบอัตราการเสียชีวิต และผลลัพธ์ด้านกระบวนการรักษาระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับแนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ แผนกหอผู้ป่วยหนักโรงพยาบาลวชิรพยาบาล จังหวัดสกลนคร

สมมติฐานการวิจัย

- 1) กลุ่มทดลองที่ใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock อัตราการเสียชีวิตลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมที่ให้การพยาบาลตามปกติ
- 2) กลุ่มทดลองที่ใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock มีอาการดีขึ้น และจำนวนวันนอนโรงพยาบาลและค่าใช้จ่ายในการรักษาลดลง เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุมที่ให้การพยาบาลตามปกติ
- 3) กลุ่มทดลองที่ใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock อัตราการได้รับการดูแลแบบภาวะวิกฤตของ Septic shock ภายใน 3 ชั่วโมง สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ให้การพยาบาลตามปกติ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock
กิจกรรมการพยาบาลในระยะวิกฤติ

- ประเมินสัญญาณชีพทุก 15-30 นาที จนคงที่ แล้วประเมินทุก 1 ชั่วโมง เฝ้าระวังดังนี้
 - ประเมินความดันโลหิตโดยประเมินค่า MAP ถ้า < 65 mmHg รายงานแพทย์
 - ประเมินภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะ เช่น AF, ST depression
 - ติดตาม SOS score เมื่อพบอาการเปลี่ยนแปลงรายงานแพทย์
- ประเมินระดับความรู้สึกตัว (N/S) ทุก 1-2 ชั่วโมง
- ประเมินระดับสารน้ำ / ดูแลให้สารน้ำ ตามแผนการรักษา
- ประเมินติดตามความดันโลหิตหลังได้รับสารน้ำ Keep MAP > 65 mmHg
- ดูแลให้ยา vasopressor ตามแนวทางการรักษาของแพทย์
- ประเมิน ลักษณะ สี จำนวนของปัสสาวะทุก 1 ชั่วโมง
- สังเกตอาการอวัยวะส่วนปลายขาดเลือดไปเลี้ยง เช่น ปลายมือ/ปลายเท้าเขียว
- ประเมินอาการบวมของอวัยวะต่างๆ
- ติดตามอัตราการหายใจ โดย
 - ให้ oxygen cannula 4-6 LPM ถ้าผู้ป่วยมีสติดี ลักษณะหายใจเร็วโดยไม่หอบลึก
 - ติดตามประเมิน pulse oximetry ให้มีค่าสูงกว่า 92 %
 - รายงานแพทย์เพื่อพิจารณาใส่ท่อช่วยหายใจถ้าผู้ป่วยมีความรู้สึกตัวเปลี่ยนแปลง ความดันโลหิตต่ำ ชีพจรเบาเร็ว หายใจ > 30 ครั้ง/นาที
- ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาการเปลี่ยนแปลงของโรคแก่ผู้ป่วย/ญาติ และแผนการรักษาอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ
- เปิดโอกาสให้ซักถามปัญหา/ข้อสงสัย และมีส่วนร่วมในการวางแผนการรักษา
- อำนวยความสะดวกในสิ่งที่ญาติร้องขอ ในกรณีที่เป็นผู้ป่วยระยะสุดท้าย หรือมีโอกาเสียชีวิต

การพยาบาลผู้ป่วยระยะดูแลต่อเนื่อง

- เฝ้าระวังอาการภาวะแทรกซ้อนจากการใส่สายสวนต่างๆ
- ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาการเปลี่ยนแปลงของโรคและแผนการรักษาอย่างต่อเนื่อง
- ประสานงานกับแพทย์ในการให้ข้อมูลการรักษาแก่ผู้ป่วยและญาติ
- ประเมินภาวะโภชนาการ
- เฝ้าระวังและป้องกันการติดเชื้อเพิ่มในโรงพยาบาล

ผลลัพธ์ด้านกระบวนการรักษา

- อัตราการเสียชีวิตของผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock
- จำนวนวันนอนเฉลี่ยที่หอผู้ป่วยหนัก
- ค่าใช้จ่ายในการรักษาที่หอผู้ป่วยหนัก
- อัตราการได้รับการดูแลแบบภาวะวิกฤติของ Septic shock ภายใน 3 ชั่วโมง
- ความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการใช้นโยบายปฏิบัติ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา: การศึกษานี้เป็นแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) แบบ 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วัดผลหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: กลุ่มตัวอย่างการศึกษาเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มบุคลากรผู้ปฏิบัติงานคือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกหอผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลวานรนิวาส ประกอบด้วย พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานประจำ 7 คน และพยาบาลวิชาชีพที่มาขึ้นเวรเสริมในหอผู้ป่วยหนัก 10 คน รวมทั้งหมดจำนวน 17 คน เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ มีประสบการณ์ในการพยาบาล

ผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock อย่างน้อย 6 เดือน และยินดีเข้าร่วมการศึกษา ส่วนเกณฑ์การคัดออกคือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนักไม่สามารถปฏิบัติงานในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา นอกจากนี้ หากกลุ่มตัวอย่างไม่สมัครใจเข้าร่วมการศึกษาสามารถออกจากการศึกษาได้ทุกเมื่อ

2) กลุ่มผู้ป่วย เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามี Septic shock และเข้ารับการรักษาในแผนกหอผู้ป่วยหนักโรงพยาบาลวชิรพยาบาล ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายน 2564 มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และญาติผู้ป่วยยินยอมให้ผู้ป่วยเข้าร่วมในการศึกษา ส่วนเกณฑ์การคัดออกคือ ผู้ป่วย Septic shock ที่มีภาวะ Respiratory failure และจำเป็นต้องได้รับการรักษาแบบเฉพาะราย อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างสามารถออกจากการวิจัยได้ทุกเมื่อโดยไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาแต่อย่างใด และหากพบว่าการพยาบาลตามแนวปฏิบัติส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ป่วยที่มีภาวะช็อกจากการติดเชื้อ ผู้วิจัยจะยุติการศึกษาทันที

การคำนวณกลุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock: กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ Effect size ซึ่งเป็นค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มซึ่งค่า Effect size เป็นค่า คำนวณที่ยุงยาก ในทางปฏิบัติจึงนิยมใช้ค่า Index of effect size หรือค่า Elipson ซึ่งเป็นค่าที่ปรับให้ไม่มี หน่วยเป็นค่าอัตราส่วนความแตกต่างของค่าเฉลี่ยกับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเฉลี่ยระหว่างสองกลุ่มตัวอย่าง จึงมีการกำหนดค่าความผิดพลาดชนิดที่ 1 (Type I Error; α) จากนั้นนำไปคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ โปรแกรม G Power โดยกำหนดค่า Effect size conventions (p) สำหรับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่¹⁰ เท่ากับ 0.50 ค่า p-value เท่ากับ 0.05 ค่าอำนาจการทดสอบ Power (1- β) เท่ากับ 0.80 (มาจากกำหนดค่า β ร้อย ละ 20 ได้ค่า Power ร้อยละ 80) คำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ 34 คน ผู้วิจัยได้กำหนดเผื่อ Drop out 30% (10.2) รวมเป็น 44.2 จึงใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 44 คน ดังนั้นจึงแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ใช้แนวปฏิบัติการ พยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock จำนวน 22 คน และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ จำนวน 22 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ขั้นตอนการศึกษา

1) ประชุมพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกหอผู้ป่วยหนักโรงพยาบาลวชิรพยาบาล จำนวน 17 คน เพื่อทบทวนปัญหาการพยาบาลผู้ป่วย Septic shock ที่ผ่านมา วิเคราะห์สาเหตุ และหาแนวทางในการแก้ไข ปัญหาพร้อมกัน

2) ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมในการแก้ไขปัญหา โดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การใช้แนว ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock และทำความเข้าใจกับพยาบาลผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคุณภาพ การดูแลผู้ป่วยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ผู้วิจัยทำความเข้าใจกับแนวทางเวชปฏิบัติการดูแลผู้ป่วย Sepsis, Severe sepsis และ Septic shock ของโรงพยาบาลวชิรพยาบาล ที่กำหนดไว้และจัดประชุมทีมพยาบาลแผนกหอผู้ป่วยหนักอีกครั้ง เพื่อกำหนดบทบาทและกิจกรรมการพยาบาลผู้ป่วย Septic shock ที่สอดคล้องกับ CPG ของโรงพยาบาล วชิรพยาบาล เพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยและป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นในขณะที่ต้องได้รับการดูแล แบบ Close observe ให้มีคุณภาพมากขึ้น และทำความเข้าใจกับแนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock จนเกิดความเข้าใจกันทุกคน

4) ปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลตามปกติในกลุ่มควบคุม ได้แก่ การประเมินสัญญาณชีพ ระดับความรู้สึกตัวและประเมินปัสสาวะทุก 1 ชั่วโมง ดูแลให้ได้รับยาและสารน้ำตามแผนการรักษาของแพทย์ เฝ้าระวัง ภาวะแทรกซ้อนต่างๆ และประเมิน SOS score หากพบอาการเปลี่ยนแปลงผิดปกติรายงานแพทย์ เป็นต้น

5) ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock ในผู้ป่วยกลุ่มทดลอง ประกอบด้วย การพยาบาลในระยะวิกฤติและระยะดูแลต่อเนื่อง ซึ่งกิจกรรมการพยาบาลในระยะวิกฤติ ได้แก่ (1) ประเมินสัญญาณชีพทุก 15-30 นาที จนกว่าผู้ป่วยจะมีสัญญาณชีพคงที่แล้วจึงประเมินซ้ำทุก 1 ชั่วโมง และถ้าพบว่าค่า MAP ถ้า < 65 mmHg รายงานแพทย์ทันที ประเมินภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะเช่น AF, ST depression และติดตาม SOS score เมื่อพบอาการเปลี่ยนแปลงรายงานแพทย์ (2) ประเมินระดับความรู้สึกตัวทุก 1-2 ชั่วโมง (3) ประเมินระดับสารน้ำและดูแลให้ได้รับสารน้ำตามแผนการรักษา (4) ติดตามความดันโลหิตหลังได้รับสารน้ำ Keep MAP > 65 mmHg (5) ดูแลให้ยา Vasopressor ตามแนวทางการรักษาของแพทย์ (6) ประเมินลักษณะ สี และจำนวนของปัสสาวะทุก 1 ชั่วโมง (7) สังเกตอาการอวัยวะส่วนปลายขาดเลือดไปเลี้ยงเช่น ปลายมือ/ปลายเท้าเขียว (8) ประเมินอาการบวมของอวัยวะต่างๆ (9) ประเมินอัตราการหายใจโดยให้ Oxygen cannula 4-6 LPM ถ้าผู้ป่วยมีสติดี ไม่มีอาการหายใจเร็วและไม่หอบสีก ประเมิน Pulse oximetry ให้มีค่าสูงกว่า 92 % และรายงานแพทย์เพื่อพิจารณาใส่ท่อช่วยหายใจถ้าผู้ป่วยมีความรู้สึกตัวเปลี่ยนแปลง ความดันโลหิตต่ำ ชีพจรเบาเร็ว หายใจ > 30 ครั้ง/นาที (10) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาการเปลี่ยนแปลงของโรคและแผนการรักษาอย่างต่อเนื่องแก่ผู้ป่วยและญาติเป็นระยะๆ (11) เปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยรวมถึงให้ผู้ป่วยและญาติมีส่วนร่วมในการวางแผนการรักษา (12) อำนวยความสะดวกในสิ่งที่ญาติร้องขอในกรณีที่เป็นผู้ป่วยระยะสุดท้ายหรือมีโอกาสเสียชีวิต ส่วนการพยาบาลระยะดูแลต่อเนื่อง ได้แก่ (1) การเฝ้าระวังอาการภาวะแทรกซ้อนจากการใส่สายสวนต่างๆ (2) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาการเปลี่ยนแปลงของโรคและแผนการรักษาอย่างต่อเนื่อง (3) ประสานงานกับแพทย์ในการให้ข้อมูลการรักษาแก่ผู้ป่วยและญาติ (4) ประเมินภาวะโภชนาการและ (5) เฝ้าระวังและป้องกันการติดเชื้อเพิ่มในโรงพยาบาล

6) เก็บรวบรวมข้อมูลผลลัพธ์ของการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วย Septic shock โดยให้พยาบาลวิชาชีพที่ขึ้นปฏิบัติงานแผนกหอผู้ป่วยหนักโรงพยาบาลวชิรพยาบาลที่ขึ้นเวรปฏิบัติงานในช่วงเวลาที่ศึกษาวิจัย ทำแบบบันทึกผลลัพธ์การใช้แนวปฏิบัติตามจำนวนกลุ่มผู้ป่วยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และประเมินความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายปฏิบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา: เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

- 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ อายุ เพศสถานภาพสมรส การศึกษา ประสบการณ์การทำงานในโรงพยาบาล ผู้วิจัยประยุกต์จากการศึกษาของ สมใจ จันทะวัง⁸
- 2) แบบเก็บรวบรวมข้อมูลด้านผลลัพธ์ต่อผู้รับบริการ แบบสอบถามในส่วนนี้ผู้วิจัยประยุกต์มาจากการศึกษาของ สมใจ จันทะวัง⁸
- 3) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้แก่ แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock ประกอบด้วย 2 ระยะ ได้แก่ การพยาบาลในระยะวิกฤติ และการพยาบาลผู้ป่วยระยะดูแลต่อเนื่อง
- 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการใช้นโยบายปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock มีข้อคำถาม 7 ข้อ ระดับการให้คะแนนกำหนดไว้ตั้งแต่ 1-5 โดย 5 จะเป็นตัวเลขที่แทนความหมายของความพึงพอใจมากที่สุด และ 1 จะเป็นตัวเลขที่แทนความหมายของความพึงพอใจน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แนวปฏิบัติการพยาบาล แบบสอบถามความพึงพอใจ และแบบเก็บรวบรวมข้อมูลด้านผลลัพธ์ต่อผู้รับบริการ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ อายุรแพทย์ 1 ท่าน พยาบาลที่เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด 1 ท่าน และพยาบาลที่มีประสบการณ์การทำงานในแผนกหอผู้ป่วยหนัก 1 ท่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยนำมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปทดลองใช้

2) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบเก็บรวบรวมข้อมูลด้านผลลัพธ์ต่อผู้รับบริการ มาตรวจสอบความเชื่อมั่นของการบันทึก โดยการหาความตรงของการบันทึก (Inter-rater reliability) ระหว่างผู้บันทึก 2 คน คือ ผู้ศึกษากับพยาบาลผู้เชี่ยวชาญการปฏิบัติ ทำการบันทึกในการพยาบาลผู้ป่วยจำนวน 5 ราย ใช้สูตรคำนวณจำนวนการบันทึกที่ตรงกัน และหารด้วยผลบวกของการบันทึกที่ตรงกันกับจำนวนการบันทึกที่ต่างกัน¹¹ พบว่ามีความเชื่อมั่นของการบันทึกเท่ากับ 1 และแบบสอบถามความพึงพอใจ นำไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล: เก็บรวบรวมข้อมูลในแผนกหอผู้ป่วยหนักโรงพยาบาลวชิรเมธี ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ – เมษายน 2564 รวมระยะเวลา 3 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล: ผู้ศึกษานำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ทางสถิติดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของพยาบาลวิชาชีพ วิเคราะห์และนำเสนอโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) ข้อมูลการประเมินความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการใช้นโยบายปฏิบัติ วิเคราะห์และนำเสนอโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจ
- 3) เปรียบเทียบข้อมูลด้านผลลัพธ์การพยาบาลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ Independent t - test
- 4) เปรียบเทียบอัตราการเสียชีวิตของผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในรูปแบบอัตราร้อยละ

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง: โครงร่างวิจัยได้รับการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร เอกสารเลขที่ SKN REC 2021-005 ผู้วิจัยได้ทำการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัย พร้อมทั้งการลงนามยินยอม และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล อธิบายถึงสิทธิ์ที่กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าร่วมการวิจัย หรือสามารถปฏิเสธที่จะไม่เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ได้ โดยไม่มีผลต่อการบริการใดๆ

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของพยาบาลวิชาชีพ: พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนักส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 94.1 เพศชาย ร้อยละ 5.9 อายุไม่เกิน 30 ปี ร้อยละ 58.8 รองลงมาคืออายุระหว่าง 30-35 ปี ร้อยละ 23.5 และอายุระหว่าง 36-40 ปี ร้อยละ 11.8 ส่วนใหญ่สถานภาพโสด ร้อยละ 58.8 รองลงมาคือสถานภาพสมรส ร้อยละ 29.4 และหม้าย/หย่า/แยก ร้อยละ 11.8 จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ร้อยละ 100 ทำงานในโรงพยาบาลไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 58.8 ทำงานมา 6-10 ปี ร้อยละ 29.4 และทำงาน 11 ปีขึ้นไป ร้อยละ 11.8 ด้านประสบการณ์การทำงานในหอผู้ป่วยหนักทำงานมาไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 94.1 และทำงานระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 5.9 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=17)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	1	5.9
หญิง	16	94.1
2. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	10	58.8
30-35 ปี	4	23.5
36-40 ปี	2	11.8
41-45 ปี	1	5.9
3. สถานภาพ		
โสด	10	58.8
สมรส	5	29.4
หม้าย/หย่า/แยก	2	11.8
4. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	17	100.0
5. ประสบการณ์การทำงานในโรงพยาบาล		
ไม่เกิน 5 ปี	10	58.8
6-10 ปี	5	29.4
11 ปีขึ้นไป	2	11.8
6. ประสบการณ์การทำงานในหอผู้ป่วยหนัก		
ไม่เกิน 5 ปี	16	94.1
6-10 ปี	1	5.9

ผลลัพธ์ด้านผู้รับบริการและตัวชี้วัดกระบวนการ

ข้อมูลทั่วไปของผู้รับบริการ: ผู้ป่วย Septic shock กลุ่มควบคุมที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 63.6 มีอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 77.3 (\bar{X} =64.9 ปี, S.D.=14.3 ปี) และมีอายุระหว่าง 30-85 ปี มีโรคประจำตัวร้อยละ 86.4 พบการติดเชื้อในร่างกาย 1 ระบบ ร้อยละ 72.7 ได้รับการดูแลแบบวิกฤติภายใน 3 ชั่วโมง ร้อยละ 72.7 สถานะเมื่อจำหน่ายจากหอผู้ป่วยหนัก มีอาการดีขึ้น ร้อยละ 63.6 และอัตราการเสียชีวิต ร้อยละ 4.6 ส่วนทดลองที่ใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 54.5 มีอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 72.7 (\bar{X} =65.5 ปี, S.D.=15.3 ปี) และมีอายุระหว่าง 24 - 95 ปี มีโรคประจำตัว ร้อยละ 68.2 พบการติดเชื้อในร่างกาย 1 ระบบ ร้อยละ 81.8 ได้รับการดูแลแบบวิกฤติภายใน 3 ชั่วโมง ร้อยละ 100.0 สถานะเมื่อจำหน่ายจากหอผู้ป่วยหนัก มีอาการดีขึ้น ร้อยละ 77.3 และอัตราการเสียชีวิต ร้อยละ 0.0 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้รับบริการที่มีภาวะ Septic shock

ข้อมูลทั่วไปของผู้รับบริการ	กลุ่มควบคุม(n=22)		กลุ่มทดลอง(n=22)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ				
ชาย	14	63.6	12	54.5
หญิง	8	36.4	10	45.5
2. อายุ				
น้อยกว่า 40 ปี	2	9.1	2	9.1
40 – 49 ปี	2	9.1	0	0.0
50 – 59 ปี	1	4.5	4	18.2
60 ปีขึ้นไป	17	77.3	16	72.7
	\bar{X} =64.9, S.D.=14.3, Max=85, Min=30		\bar{X} =65.5, S.D.=15.3, Max=95, Min=24	
3. โรคประจำตัว				
ไม่มี	3	13.6	7	31.8
มี	19	86.4	15	68.2
4. ระบบของร่างกายที่พบการติดเชื้อ				
1 ระบบ	16	72.7	18	81.8
มากกว่า 1 ระบบ	6	27.3	4	18.2
5. ได้รับการดูแลแบบวิกฤติภายใน 3 ชั่วโมง (180 นาที)				
ไม่ได้รับ	6	27.3	0	0.0
ได้รับ	16	72.7	22	100.0
6. สถานะเมื่อจำหน่ายจากหอผู้ป่วยหนัก				
ดีขึ้น/กลับบ้าน/ย้ายแผนก	14	63.6	17	77.3
ทรุดลง/กลับบ้าน/ส่งต่อ	7	31.8	5	22.7
เสียชีวิต	1	4.6	0	0.0

ผลลัพธ์ด้านตัวชี้วัดกระบวนการ

ด้านระยะเวลาเฉลี่ยที่ผู้ป่วย Septic shock ได้เข้ารับการดูแลแบบภาวะวิกฤติที่หอผู้ป่วยหนักสำหรับกลุ่มควบคุมที่เท่ากับ 116.3 นาที (S.D.=59.3 นาที) ส่วนกลุ่มทดลองเท่ากับ 105.2 นาที (S.D.= 42.1 นาที) เมื่อเปรียบเทียบโดยใช้สถิติ Independent t-test ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม

ด้านจำนวนวันนอนเฉลี่ยในหอผู้ป่วยหนัก กลุ่มควบคุมเท่ากับ 3.4 วัน (S.D.=1.4 วัน) กลุ่มทดลองได้เท่ากับ 2.9 วัน (S.D.=1.2 วัน) เมื่อเปรียบเทียบโดยใช้สถิติ Independent t-test ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม

ด้านค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการรักษาในแผนกหอผู้ป่วยหนักสำหรับกลุ่มควบคุมเท่ากับ 25,875.91 บาท (S.D.=17,024.63 บาท) ส่วนกลุ่มทดลองเท่ากับ 22,134.11 บาท (S.D.=11,688.10 บาท) เมื่อเปรียบเทียบโดยใช้สถิติ Independent t-test ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระยะเวลาเฉลี่ยที่ผู้ป่วย Septic shock ได้เข้ารับการดูแลแบบภาวะวิกฤติที่หอผู้ป่วยหนัก

รายการตัวชี้วัด	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		t	p-value
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ระยะเวลาเฉลี่ยที่ผู้ป่วย Septic shock ได้รับการดูแลแบบภาวะวิกฤติ (นาที)	116.3	59.3	105.2	42.1	0.71	0.478
2. จำนวนวันนอนเฉลี่ย (วัน)	3.4	1.4	2.9	1.2	1.31	0.204
3. ค่าใช้จ่ายในการรักษา	25,875.91	17,024.63	22,134.11	11,688.10	0.74	0.466

การเปรียบเทียบอัตราการได้รับการดูแลแบบภาวะวิกฤติใน 3 ชั่วโมง ที่แผนกหอผู้ป่วยหนัก ในกลุ่มควบคุมพบร้อยละ 72.7 ส่วนกลุ่มทดลองพบร้อยละ 100 จะเห็นได้ว่าอัตราการได้รับการดูแลแบบภาวะวิกฤติกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ด้านอัตราการเสียชีวิตพบว่า กลุ่มควบคุมพบอัตราการเสียชีวิต ร้อยละ 4.5 แต่ไม่พบอัตราการเสียชีวิตในกลุ่มทดลอง รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 อัตราการได้รับการดูแลแบบภาวะวิกฤติและอัตราการเสียชีวิตระหว่างกลุ่มก่อนและหลังใช้แนวปฏิบัติ

รายการตัวชี้วัด	กลุ่มควบคุม (n=22)		กลุ่มทดลอง (n=22)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อัตราการได้รับการดูแลแบบภาวะวิกฤติของ Septic shock ภายใน 3 ชั่วโมง	16	72.7	22	100.0
อัตราการเสียชีวิต	1	4.5	0	0.0

ความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการใช้นโยบายปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วย Septic shock: ความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด (\bar{X} = 4.47, S.D.=0.62) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อที่ 5 แนวปฏิบัติมีประโยชน์ต่อหน่วยงาน (\bar{X} = 4.82, S.D.= 0.39) รองลงมาคือ ข้อที่ 4 แนวปฏิบัติทำให้เกิดผลดีต่อผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock (\bar{X} = 4.59, S.D.= 0.62) และข้อที่ 6 แนวปฏิบัติสามารถนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่อง (\bar{X} = 4.59, S.D.= 0.62) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 1 เนื้อหาของแนวปฏิบัติมีความชัดเจนเข้าใจง่าย (\bar{X} = 4.41, S.D.= 0.62) รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการใช้นโยบายปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วย Septic shock

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหาของแนวปฏิบัติมีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.41	0.62	พึงพอใจมากที่สุด
2. แนวปฏิบัตินำไปใช้ได้ง่าย	4.47	0.62	พึงพอใจมากที่สุด

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อการใช้นโยบายปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วย Septic shock (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
3. แนวปฏิบัติมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้จริง	4.53	0.62	พึงพอใจมากที่สุด
4. แนวปฏิบัติทำให้เกิดผลดีต่อผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock	4.59	0.62	พึงพอใจมากที่สุด
5. แนวปฏิบัติมีประโยชน์ต่อหน่วยงาน	4.82	0.39	พึงพอใจมากที่สุด
6. แนวปฏิบัติสามารถนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่อง	4.59	0.62	พึงพอใจมากที่สุด
7. ความพึงพอใจภาพรวมต่อแนวปฏิบัตินี้	4.47	0.62	พึงพอใจมากที่สุด

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการศึกษา ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการศึกษาตามสมมติฐานการศึกษาที่ว่ากลุ่มทดลองที่ใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock อัตราการได้รับการดูแลแบบภาวะวิกฤตเพิ่มขึ้น อัตราการเสียชีวิตลดลง ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้น จำนวนวันนอนเฉลี่ยในหอผู้ป่วยหนักและค่าใช้จ่ายในการรักษาลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมที่ให้การพยาบาลตามปกติ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มควบคุมพบอัตราการได้รับการดูแลแบบภาวะวิกฤตคิดเป็นร้อยละ 72.7 ส่วนกลุ่มทดลองพบว่าเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 100 อัตราการเสียชีวิตของผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock ในกลุ่มควบคุมพบร้อยละ 4.5 แต่ไม่พบอัตราการเสียชีวิตในกลุ่มทดลอง และเมื่อใช้สถิติ Independent t-test ทดสอบระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองไม่พบความแตกต่างทั้ง 3 ตัวแปร คือ ระยะเวลาเฉลี่ยที่ผู้ป่วยได้รับการดูแลแบบภาวะวิกฤตที่หอผู้ป่วยหนัก ด้านจำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่าใช้จ่ายในการรักษา สอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญศรี อุณสวัสดิพงษ์และคณะ⁷ ที่พบว่าอัตราการเสียชีวิตน้อยกว่าร้อยละ 2.8 สามารถอธิบายได้ว่าแนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock แผนกหอผู้ป่วยหนักของโรงพยาบาลวานรนิวาสนั้น เน้นการประเมินผู้ป่วยให้เร็วก่อนที่จะเข้าสู่ภาวะ Shock เพื่อลดการถูกทำลายของอวัยวะต่างๆ ให้มากที่สุด ตั้งแต่ระดับความรู้สึกตัว (Conscious) อาการทางระบบประสาท (Neuro signs) การประเมินลักษณะทั่วไปที่พบ (General appearance) สัญญาณชีพ ร่วมกับการซักประวัติถึงแหล่งที่อาจเป็นสาเหตุของการติดเชื้อ ก่อนที่จะมีอาการผิดปกติ กิจกรรมการพยาบาล แบ่งเป็น 2 ส่วนได้แก่ กิจกรรมการพยาบาลในระยะวิกฤต และกิจกรรมการพยาบาลในระยะการดูแลแบบต่อเนื่อง ซึ่งกิจกรรมการพยาบาลในระยะวิกฤตได้แก่ 1) การประเมินสัญญาณชีพทุก 15 - 30 นาที จนคงที่ แล้วประเมินทุก 1 ชั่วโมง ถ้าพบว่าค่า MAP ถ้า < 65 mmHg รายงานแพทย์ ประเมินภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะ เช่น AF, ST depression และติดตาม SOS score เมื่อพบอาการเปลี่ยนแปลงรายงานแพทย์ 2) ประเมินระดับความรู้สึกตัวทุก 1-2 ชั่วโมง 3) ประเมินและดูแลให้สารน้ำตามแผนการรักษา 4) ติดตามความดันโลหิตหลังได้รับสารน้ำรักษาให้คงระดับ MAP > 65mmHg 5) ดูแลให้ยา Vasopressor ตามแนวทางการรักษาของแพทย์ 6) ประเมินลักษณะ สี จำนวนของปัสสาวะทุก 1 ชั่วโมง 7) สังเกตอาการอวัยวะส่วนปลายขาดเลือดไปเลี้ยง เช่น ปลายมือและเท้าเขียว 8) ประเมินอาการบวมของอวัยวะต่างๆ 9) ติดตามอัตราการหายใจ และให้ Oxygen cannula 4-6 LPM ถ้าผู้ป่วยยังมีสติดี ลักษณะหายใจเร็วโดยไม่หอบลึก ติดตามประเมิน Pulse oximetry ให้มีค่าสูงกว่า 92 % และรายงานแพทย์เพื่อพิจารณาใส่ท่อช่วยหายใจถ้าผู้ป่วยมีความรู้สึกตัวเปลี่ยนแปลง ความดันโลหิตต่ำ ชีพจรเบาเร็ว หายใจมากกว่า 30 ครั้งต่อนาที 10) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาการเปลี่ยนแปลงของโรคแก่ผู้ป่วยและญาติ และแผนการรักษาอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ 11) เปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยและมีส่วนร่วมในการวางแผนการรักษาและ 12) อำนวยความสะดวกในสิ่งที่ญาติร้องขอ ในกรณีที่เป็นผู้ป่วยระยะสุดท้ายหรือมีโอกาสเสียชีวิต ส่วนการพยาบาลผู้ป่วยระยะ

ดูแลต่อเนื่องเป็นการพยาบาลเฝ้าระวังและการป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ 1) เฝ้าระวังอาการ ภาวะแทรกซ้อนจากการใส่สายสวนต่างๆ 2) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาการเปลี่ยนแปลงของโรคและแผนการรักษา อย่างต่อเนื่อง 3) ประสานงานกับแพทย์ในการให้ข้อมูลการรักษาแก่ผู้ป่วยและญาติ 4) ประเมินภาวะ โภชนาการ และ 5) เฝ้าระวังและป้องกันการติดเชื้อเพิ่มในโรงพยาบาล กิจกรรมการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock กิจกรรมพยาบาลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางเวชปฏิบัติการรักษาภาวะ Septic shock ของ สมาคมเวชปฏิบัติวิกฤตแห่งประเทศไทย¹² ซึ่งภาวะ Septic shock มีอัตราการตายสูง หัวใจสำคัญอยู่ที่ การวินิจฉัยและเริ่มให้การรักษาอย่างรวดเร็ว จะช่วยให้การดูแลรักษาผู้ป่วยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาด้านความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วย Septic shock ของพยาบาล วิชาชีพ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของสมใจ จันทะวัง⁸ ที่พบว่า พยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะช็อกจากการติดเชื้อในกระแสเลือดได้ทุกครั้ง มีความพึงพอใจต่อการนำแนวปฏิบัติไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด และการศึกษาของกรรณิกา อำพันธ์และคณะ¹³ ที่พบว่าพยาบาลวิชาชีพพึงพอใจต่อการใช้นโยบายปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือดอยู่ในระดับมาก

ผลจากการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock นั้น ทำให้การพยาบาลผู้ป่วยทั้งในระยะวิกฤติและระยะการดูแลต่อเนื่องมีประสิทธิภาพ ผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock ปลอดภัย ไม่มีผู้ป่วยเสียชีวิตหลังใช้แนวปฏิบัติ ในขณะที่พยาบาลผู้ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนักส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การทำงานในหอผู้ป่วยหนักไม่เกิน 5 ปี นั้นแสดงให้เห็นว่าแนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มี ภาวะ Septic shock ส่งผลต่อคุณภาพการพยาบาลอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งยังพบว่าพยาบาลวิชาชีพ ที่ให้การพยาบาลในหอผู้ป่วยหนักมีความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายปฏิบัติในหอผู้ป่วยหนักมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ด้านการบริหารการพยาบาล: ควรจัดทำบทสรุปผลการศึกษาสำหรับผู้บริหาร เพื่อกำหนดนโยบาย ในการนิเทศทางการพยาบาลในหอผู้ป่วยหนักโรงพยาบาลวชิรพยาบาล ทำให้บทบาทพยาบาลที่ปฏิบัติงาน ในหอผู้ป่วยหนักทั้งในระยะวิกฤติและระยะการดูแลต่อเนื่องมีความชัดเจนขึ้น อีกทั้งสามารถนำไปสู่การปรับ CPG การดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะ Sepsis และ Septic shock ให้มีเนื้อหารายละเอียดมากขึ้น

ด้านปฏิบัติการพยาบาล: ควรมีการติดตามบันทึกการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักแก่พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานต่อเนื่องจนกลายเป็นทักษะและ ความเชี่ยวชาญ ซึ่งจะส่งผลต่อการให้การพยาบาลที่มีคุณภาพมากขึ้น และแม้ว่าการปฏิบัติกิจกรรมการ พยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะ Septic shock โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดีมาก แต่ยังมีบางกิจกรรมที่ควรนำมา พิจารณาเพื่อปรับปรุงคุณภาพการบริการให้ดียิ่งขึ้น คือควรหาแนวทางปฏิบัติในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาการ เปลี่ยนแปลงของโรคแก่ผู้ป่วยและญาติ และแผนการรักษาอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะๆ เพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย มากขึ้น และการเปิดโอกาสให้ญาติซักถามปัญหาและข้อสงสัย และมีส่วนร่วมในการวางแผนการรักษา จะทำให้ผู้ป่วยและญาติพึงพอใจต่อบริการมากขึ้น

ด้านวิชาการ: ในการศึกษาต่อไปควรมีการศึกษาระบบพี่เลี้ยงในการใช้นโยบายปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วย ที่มีภาวะ Septic shock สำหรับพยาบาลวิชาชีพที่จะเข้ามาปฏิบัติงานในแผนกหอผู้ป่วยหนัก สร้างความมั่นใจ แก่ผู้ปฏิบัติและเพื่อความปลอดภัยของผู้รับบริการเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. Husak L. National Analysis of Sepsis Hospitalizations and Factors Contributing to Sepsis In-Hospital Mortality in Canada. *Healthcare Quarterly* 2010;13(2):35-41.
2. กระทรวงสาธารณสุข. รายงานทางสถิติอัตราตายผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด [อินเทอร์เน็ต]. ค้นเมื่อ 30 กันยายน 2563 เข้าถึงได้จาก:<https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/>
3. ชูหงส์ มหรรทศนพงศ์. ผลลัพธ์ของ Surin sepsis treatment protocol ในการจัดการดูแลและรักษาภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด. *ศรีนครินทร์เวชสาร* 2555;27(10):332-339.
4. ญัฐยานันท์ บุญมาก. การพยาบาลฉุกเฉินในภาวะช็อกจากการติดเชื้อ. *วารสารการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ* 2562;26(1):65-73.
5. ฟองคำ ติลกสกุลชัย. การปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์: หลักการและวิธีปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ 2554: ห้างหุ้นส่วนจำกัด พีริ-วัน.
6. พรพิศ ตรีบุพชาติสกุล, นาทยา คาสว่าง และปัญญา เกื้อนด้วง. ผลการรักษาผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือดหลังใช้แนวทางเวชปฏิบัติ. *พุทธชินราชเวชสาร* 2550;24(1):33-47.
7. เพ็ญศรี อุ่นสวัสดิพงษ์, กรองกาญจน์ สังภาศ, ศศิมา กุสุมา ณ อยุธยา และยงค์รงค์ รุ่งเรือง. ผลของกิจกรรมพยาบาลมุ่งเป้าในระยะ 6 ชั่วโมงแรกต่อความรุนแรงของอวัยวะล้มเหลวในผู้ป่วยที่มีกลุ่มอาการ Sepsis. *Journal of Nursing Science* 2554;29(2):102-110.
8. สมใจ จันทะวัง. การพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีSeptic shockในหอผู้ป่วยหนัก 2 โรงพยาบาลลำพูน. *วารสารโรงพยาบาลแพร่* 2561;35-46.
9. Rossworn MA, Larrabee JH. A model for change to evidence-based practice. *Journal of Nursing Scholarship* 1999; 13(4):317-322.
10. Cohen, J. *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Routledge;1977.
11. Polit D.F., & Hungler B.P. *Nursing research: Principles and methods* (6th ed.). Philadelphia 1999: J.B. Lippincott.
12. สมาคมเวชปฏิบัติวิกฤตแห่งประเทศไทย. แนวทางเวชปฏิบัติการดูแลรักษาผู้ป่วย severe sepsis และ Septic shock; 2558.
13. กรรณิกา อำพนธ์, ชัชญาภา บุญโยประการ และ พัชรินทร์ ศิลป์กิจเจริญ. ผลลัพธ์ของการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือดโรงพยาบาลพระปกเกล้า. *วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิกโรงพยาบาลพระปกเกล้า* 2560;34(3): 222-236.